

ALTERNATİF TURİZM KAPSAMINDA EĞİTİM TURİZMİ: AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ'NDE BİR UYGULAMA¹

Mir Salim HEYDAROV², Mustafa GÜLMEZ³

ÖZET

Amaç: Bu çalışma ile eğitim amaçlı turizm faaliyetleri çerçevesinde yabancı uyruklu öğrencilerin yükseköğrenim amacı ile ziyaret ettikleri şehre yönelik algılarını ölçerek, bireylerin öğrenim gördükleri şehre yönelik algılarının demografik değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını ve bu algıların destinasyon sadakati üzerindeki etkisini ortaya koymak amaçlanmıştır.

Yöntem: Araştırmanın evrenini, Antalya ilinde bulunan Akdeniz Üniversitesi'nde yükseköğrenim gören yabancı uyruklu öğrenciler oluşturmaktadır. Tesadüfi olmayan örnekleme yöntemlerinden Kolayda Örnekleme Yöntemi ile 200 öğrenciden anket aracılığıyla veriler toplanmıştır.

Bulgular: Antalya'ya gelen yabancı uyruklu öğrencilerin şehre yönelik algılarının genel olarak olumlu yönde olduğu; Antalya'nın öğrenciler tarafından güvenli bir şehir, dini ve ırksal açıdan özgür bir şehir, yaşamak için heyecan verici bir yer olarak algılandığı sonucuna ulaşılmıştır.

Özgünlük: Türkiye, uluslararası öğrenci hareketliliği konusuna önem vermesine karşın ülke genelinde bu konuda yapılmış kapsamlı bir çalışma bulunmadığı için bu çalışma ile mevcut literatüre katkı sağlanacağı değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Turizm, Eğitim Turizmi, Yükseköğrenim, Uluslararası Öğrenci, Akdeniz Üniversitesi.

EDUCATIONAL TOURISM in TERMS of ALTERNATIVE TOURISM and AN APPLICATION in AKDENİZ UNIVERSITY

ABSTRACT

Purpose: In this study, it is aimed to determine whether the perceptions of international students towards the city, where they visit for higher education differ according to demographic variables and the effect of these perceptions on destination loyalty.

Methodology: The universe of the research consists of international students studying at Akdeniz University in Antalya. Data from 200 students were collected through questionnaires with the Convenience Sampling Method.

Findings: It is concluded that the perception of foreign students coming to Antalya towards the city is generally positive; Antalya is perceived by students as a safe city, a religiously and racially free city and an exciting place to live.

Originality: Despite Turkey gives importance to the mobility of international students, there aren't any comprehensive studies (thesis, articles, etc.) on this subject and it is thought this study will contribute to the existing literature. Also, benefits will be offered to practitioners by the recommendations to higher education institutions that accept international students. Developing strategies and policies within educational tourism are thought to contribute to the tourism of the country and the province.

Keywords: Tourism, Educational Tourism, Higher Education, International Student, Akdeniz University.

¹ Bu çalışma, Mir Salim HEYDAROV tarafından Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Prof. Dr. Mustafa GÜLMEZ danışmanlığında yürütülen "Eğitim Turizmi Bağlamında Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Antalya ve Akdeniz Üniversitesine Yönelik Algılarının Tespiti ve Bir Araştırma" başlıklı Yüksek Lisans tezinden türetilmiştir.

² Akdeniz Üniversitesi, Yüksek Lisans Öğrencisi, solomon91810@gmail.com, ORCID: 0000-0001-5099-8778 (Sorumlu Yazar- *Corresponding Author*)

³ Prof. Dr., Akdeniz Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Pazarlama Bölümü, mgulmez@akdeniz.edu.tr, ORCID: 0000-0002-2541-7377

1. GİRİŞ

Ülkelerin birbirleriyle iş birliği içerisinde olması ve birbirlerini karşılıklı olarak etkilemesi sonucunda, her alanda olduğu gibi üretim alanında da farklı koşulların ortaya çıktığı görülmektedir. Küreselleşen ekonomilerde ülkeler gelişmişlik ve sürdürülebilirliği sağlayabilmek için nitelikli iş gücüne ihtiyaç duymaktadır. İhtiyaç duyulan bu nitelikli iş gücünün elde edilebilmesi için de iş gücü hareketliliğinin sağlanması gerekmektedir. Günümüzde iş gücü hareketliliğine yönelik talebin artış gösterdiği bir ortamda uluslararası öğrenci hareketliliğinin önemi de yadsınamayacak bir hâl almıştır.

Uluslararası öğrenci hareketliliğinin etkisi ile birlikte ekonomik, sosyal, kültürel birçok alanda önemli değişimler yaşanmıştır. Bu değişimlerin en belirgin görüldüğü alanlardan biri de eğitim sektörü olmuştur. Eğitimde; üniversite kavramı, yükseköğretim hizmetleri gibi birçok konuda yaşanan köklü değişimler, uluslararası eğitimin ortaya çıkmasına dolaylı olarak da eğitim turizmine katkı sağlamıştır. Türkiye, içinde bulunduğu bu dönemde gelişme ve turizmde sürdürülebilirliği sağlama sürecine destek verecek, eğitim turizmine katkı sağlayabilecek uluslararası yükseköğretim kurumlarına sahiptir.

Bunun yanında, mevcut olan beşeri sermayenin geliştirilmesini amaçlayan politikalarla birlikte ülkeye eğitimli ve nitelikli insan gücünün gelmesi, teknolojik gelişmeye ve ülke ekonomisine ilave bir katkı sağlaması beklenmektedir. Alternatif turizm çeşidi olarak eğitim turizmi de son yıllarda ülkelerin ekonomisine katkı sağlamıştır.

Eğitim turizmi, bireylerin kendilerini belli bir alanda ilerletmek, yepyeni bilgilere sahip olmak ve kariyerlerini geliştirmek ya da bilimsel araştırmalar yapmak amacıyla kendi ülkesinden farklı bir ülkeye gitmeleri ile gerçekleşen bir turizm türüdür. Günümüzde eğitim turizmi; uygulamalı eğitim, teorik eğitim, kongre ve seminerler, öğrenci ve öğretim elemanı değişimi (ERASMUS – FARABİ, vb.) gibi eğitsel faaliyetlerden oluşmaktadır. Eğitim turizmi, normal turizm gibi mevsimsel faktörlerden etkilenmemektedir. Bu turizm çeşidi eğitim amaçlı gidilen ülkenin iktisadi refahını yükseltmekte, ekonomisine katkı vermektedir.

Özellikle eğitim turizmi kapsamında farklı ülkelerden gelecek çok sayıda yabancı öğrencilerin eğitimleri süresince ki bir yıldan fazla kalma durumu düşünüldüğünde ülke ekonomisine, uluslararası bilimsel iş birliğine ve kültürüne önemli katkılar sağlayacaktır. Ayrıca yükseköğrenim sisteminin küresel boyutta rekabet gücü elde edebilmesi için uluslararası öğrenci ve öğretim elemanlarının merkezi konumda olması gerekmektedir.

Ülkemize eğitim amacıyla gelen öğrencilerin eğitim aldıkları alanlar incelendiğinde en fazla sosyal bilimlerin, işletme ve hukuk (%34) alanlarının yeğlendiği göze çarpmaktadır. Bu alanı insani bilimler, edebiyat ve eğitim (%21), mühendislik, mimarlık, tasarım (%16), sağlık (%14) ile fen bilimleri (%9) alanları izlemektedir (Mülga T.C. Kalkınma Bakanlığı, 2015: 24).

Uluslararası öğrenci hareketliliği; sosyal, siyasal, iktisadi, kültürel ve akademik açıdan ele alınması gereken bir konudur. Eğitim turizmi, bireylerin entelektüel hizmetler almak için uluslararası sınırlar boyunca seyahat ettikleri faaliyetleri kapsadığı için, bireyler kendilerini geliştirmek adına yeni deneyimler, yeni kültürler arayışındadırlar. Bu bağlamda dünya genelindeki ülkeler turizm amacıyla eğitime daha fazla fon ayırmakta, kurumların çoğu pazar paylarını artırmak için eğitim programlarını başta İngilizceyi kullanarak başlatma eğilimindedir (Abubakar ve diğerleri, 2014). Küreselleşme ve küreselleşmenin; seyahat, ekonomi, ulusal ilişkiler ve uluslararası organizasyonlar üzerindeki etkisi üniversitelerde uluslararasılaşmayı teşvik etmiş ve bu durum politika ve planlamanın çok önemli bir yönü haline gelmiştir (Burdett ve Crossman, 2010).

Yükseköğrenim alanında uluslararası olma hususunda mevcut durumun ele alındığı bu çalışma ile eğitim turizminin ülkeler açısından önemi anlatılmaya çalışılmıştır. Ayrıca Antalya genelinde Akdeniz Üniversitesi özelinde alternatif turizm kapsamında eğitim turizminin önemi vurgulanmaya çalışılmış eğitim amaçlı turizm faaliyetleri çerçevesinde yabancı uyruklu öğrencilerin yükseköğrenim amacı ile ziyaret ettikleri şehre yönelik algılarını ölçerek, bireylerin öğrenim gördükleri şehre yönelik algılarının demografik değişkenlere

göre farklılaşp farklılaşmadığını ve bu algıların destinasyon sadakati üzerindeki etkisini ortaya koymak amaçlanmıştır. 2017-2018 eğitim-öğretim yılı için 557 uluslararası öğrenci Akdeniz Üniversitesini tercih etmiştir. Akdeniz Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Ofisi'nden alınan verilerin ışığında 2019 yılında 1654 olan uluslararası öğrenci sayısı son yerleştirmelerle birlikte 2000'i geçmiştir.

Bu çalışma beş bölümden oluşmaktadır. Çalışmanın ikinci bölümünde kavramsal çerçeve kapsamında turizm ve eğitim turizmi kavramlarına değinilmiş ve literatürden örneklerle detaylandırılmıştır. Üçüncü bölümde çalışmanın yöntemine ilişkin bilgiler sunulmuş ve dördüncü bölümde çalışmanın bulguları ile bu bulgulara ilişkin yorumlara yer verilmiştir. Beşinci bölümde ise sonuç ve önerilerle çalışma tamamlanmıştır.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Turizm, hızlı büyüyen ve gelişen bir endüstri olarak kültürel açıdan önemli bir olgudur. Böyle bir olgunun oluşmasında turizmdeki farklı alternatiflerin başka bir ifadeyle alternatif turizm faaliyetlerinin yeri büyüktür. Turizm sektöründeki alternatif turizm faaliyetlerinden biri olan eğitim turizminde de hızlı bir büyüme yaşanmaktadır (Brumen ve diğerleri, 2014). Turizm sektörü, bir ülkede ekonomik büyümeyi yönlendiren önemli sektörlerden biri haline gelmektedir. Bu sektörün performansı, dünya çapındaki uluslararası seyahat sayısındaki keskin artışla birlikte artmıştır (Matahir ve Tang, 2017). Turizm sektörü, ülkeye döviz girişini ve vergi gelirini sağlama, istihdam yaratma, konaklama ve ulaşım gibi turizmle ilgili altyapıların sermaye yatırımı üzerindeki olumlu etkisi ile ekonomik büyümenin katalizörü olarak kabul edilmektedir. Turizm sektörünün ülke ekonomilerine katkısının yanı sıra yükseköğretim sisteminin uluslararasılaşması, turizmde önemli bir alt sektör olarak ortaya çıkan eğitim turizmi ile mevcut seyahat modellerine yeni bir boyut kazandırmıştır (Tang, 2020).

Eğitim turizmi, henüz yeni bir kavram olduğundan alternatif turizm kategorisi (geleneksel, standart ve büyük ölçekli kitle turizmine alternatif) veya özel ilgi turizmi alt kategorisi olarak da görülebilir. Literatürde eğitim turizmi ile ilgili birden fazla tanımlama yapılmıştır. Yapılan tanımlamalar şu şekildedir: Eğitim turizmi genel olarak, yeni bilgi, yeni beceri, dil öğrenme veya bu çeşitli faaliyetlerin ortak bir konusu olan bilgi edinme ya da öğrenme ile özgün eğitimi sürdürmeye dayalı bir turizm türü olarak tanımlanabilir. Bilimsel bağlamda eğitim turizmi, araştırmacıların deneysel alanları keşfetmelerini ve gerçek yaşam verilerini yerinde elde etmelerini sağlamak için bir araştırma turu veya keşif gezisi oluşturmaktadır (Tang, 2020). Eğitim turizmi, "katılımcıların öğrenme deneyimine dâhil olma amacıyla buldukları yerden (mekândan) başka bir yere (mekâna) seyahat ettikleri programlar" anlamına gelmektedir (Bodger, 1998). Eğitim turizmi, bireylerin uluslararası bir üniversitede öğrenim görmek amacıyla seyahat ettikleri herhangi bir turizm programı olarak tanımlanabilir. Daha kapsamlı bir şekilde eğitim turizmi terimi, öğrencilerin öncelikli olarak tercih ettikleri konularda veya tercih ettikleri ülke ile doğrudan ilgili konularda öğrenme deneyimine veya uygulamalarına katılma niyetiyle bir ülkeden başka bir ülkeye seyahat etmeleri anlamına gelmektedir (Rahman ve diğerleri, 2017). Eğitim turizmi faaliyetlerinde dil öğrenimine de dikkat edilmelidir, çünkü uluslararası turizmde dil önemli bir rolü olan iletişim aracıdır (Brumen ve diğerleri, 2014).

Yukarıdaki tanımlardan da anlaşılacağı üzere eğitim turizminin temelinde öğrenim yatmaktadır. Öğrenim türlerinin başında da bilgi, beceri, yükseköğretim ve dil öğrenimi gelmektedir. Amerikan Eğitim Konseyi'nin (ACE) 2006 yılında hazırladığı bir rapora göre dünyada eğitim turizmi kapsamında altı ülkenin ön plana çıktığı; bu ülkelerin ABD, İngiltere, Almanya, Fransa, Avustralya ve Japonya olduğu belirtilmektedir. Özellikle de yabancı dil (İngilizce) öğrenimi konusunda eğitim turizmine ağırlık veren ülke grubu olarak; İngiltere, ABD, Kanada, Avustralya, İrlanda ve Malta gibi ülkeleri saymak mümkündür. Bilhassa ilk dört ülkede eğitim pahalı olmasına rağmen eğitim gören öğrencilere istihdam imkânının tanınması adı geçen ülkelere olan rağbeti artırmaktadır (Larbi ve Fu, 2017). Çünkü yurt dışında eğitim ve öğretim almak isteyen öğrenciler, kendi ülkelerindeki ekonomik ve sosyal faktörlerin olumsuz etkilerinden kurtulmak ve daha iyi bir gelecek amacıyla yabancı ülkelere yönelmekte böylelikle kendilerine daha iyi bir gelecek ve maddi kazanımları planlamaktadırlar (Ojo ve diğerleri, 2016).

Eğitim turizmi kapsamında dil ve yükseköğrenim, temel amaç olsa da farklı ülkelere seyahat eden yabancı öğrenciler aynı zamanda o ülkenin kültürünü, yaşam tarzını, mimarisini, gelenek ve göreneklerini de öğrenmekte; kültürlerarası alışveriş imkânına da sahip olmaktadır. Bu sonuç eğitim turizminin sosyolojik etkisini yansıtmaktadır. Bilimsel etkisi itibarıyla da eğitim turizminin, araştırmacıların farklı deneysel alanları keşfetmelerine, disiplinlerarası araştırma yapma imkânına sahip olmalarını ve bilimsel keşiflere olumlu katkı sağladığını söylemek mümkündür.

Eğitim turizmi kapsamında uluslararasılaşmanın temel amaçlarını da şöyle özetlemek mümkündür (Valiulis ve Valiulis, 2006): Kültürlerarası eğitimi teşvik etmek, yabancı uyruklu öğrencilerin ev sahibi kurumlardaki öğrenme deneyimlerinin gelişmesine katkıda bulunmak, yine yabancı uyruklu öğrencilere eğitim veren öğretim elemanlarının deneyim kazanmalarını sağlamaktır. Bunlara ilaveten üniversite eğitimine katılan bireylerin kültürler arası yeterlilik seviyesini artırmak, üniversiteler içinde çok kültürlülük konusunda farkındalık yaratmak, değişim öğrencilerinin sınıf içerisindeki özel ihtiyaçlarını tanımlamak ve kültürlerarası sürekli personel eğitimini teşvik etmektir.

Eğitim turizmi; demografik, sosyo-ekonomik, coğrafi ve psikografik değişkenlere göre yapılan bölümlendirmelere bağlıdır. Eğitim turizmi tüm insanlar için aynı şekilde gerçekleşmemektedir. Yaş, cinsiyet, ırk, meslek, gelir düzeyi, eğitim durumu ve din gibi bazı demografik öğelere göre değişkenlik göstermektedir. Belirli bir bölgede yaşayan insanların sosyo-ekonomik koşulları aynı değildir. Bölgenin içinde bulunduğu sosyo-ekonomik durum da eğitim turizmi ile ilgili faaliyetlerin uygulanmasını etkilemektedir. Coğrafi ve psikografik bölümlendirmeler güçlü etkileme tarzlarından dolayı eğitim turizmi için en önemli faktörlerdendir (Bhuiyan ve diğerleri, 2010). Eğitimin ulusal kalkınmanın anahtarı olduğu yaygın olarak düşünülmektedir. Bu kapsamda yükseköğretim kurumları, bir ülkenin sosyal ve ekonomik kalkınmasında önemli bir rol oynamaktadır (Larbi ve Fu, 2017). Eğitim turizminin ekonomik, sosyal, politik ve kültürel potansiyelleri nedeniyle, pek çok ülke eğitim turizm hizmetlerinin ihracatı ile ilgilenmekte ve küresel eğitim turizmi pazarında rekabet yaratmaktadır (Becker ve Kolster, 2012).

Gelişmekte olan ekonomik bir alt sektör olan eğitim turizmi, eğitim ve turizm sektörleri ile ev sahibi ülkenin ekonomik kalkınması üzerinde potansiyel etkileri göz önüne alındığında hem politika yapımcıların hem de akademisyenlerin dikkatini çekmiştir. Temel olarak, eğitim turizmi ile ilgili yapılan araştırmalar, turizm ve ekonomik büyüme arasındaki bağlantının bir alt kümesidir ve eğitim turizminin ekonomik büyüme üzerindeki etkisini açıklamaya odaklanmaktadır (Tang, 2020). Dünyanın dört bir yanındaki yüksek kalite sıralamasına sahip üniversitelerin çoğu ABD, İngiltere, Avustralya gibi Anglo-Saxon ülkelerde bulunmaktadır ve bu ülkeler eğitim turizminde de öncüdür. Ayrıca eğitim turizmi sunan ülkelerin turizm sektöründe de zengin çekiciliklere ve rekabet gücüne sahip olması eğitim turizminin ev sahibi ülkenin zenginliği ile de ilgili olduğunu göstermektedir (Maggi ve Padurean, 2009). Eğitim turizmi ülkeye döviz girişi, bireylerin temel ihtiyaçları üzerindeki artan toplu tüketim harcamaları, eğitim turizmi ile ilgili tesisler ve hizmetler için artan sermaye harcaması ve iş fırsatlarının yaratılması yoluyla ülke ekonomileri üzerinde pozitif bir etkiye sahip olabilir. Bununla birlikte, eğitim turizmi amacıyla gelen bireylerin mevcut tesisler ve hizmetlerden beklentileri bir takım zorlukları beraberinde getirebilir, enflasyonist baskılar artırabilir, işsizlik sorunu ortaya çıkabilir ve sosyo-kültürel çevreye uyum ve sağlık ile ilgili olumsuz durumlara da neden olabilir (Tang, 2020).

Uluslararası öğrenciler, yeni bakış açıları ve farklı kültürel faaliyetlerin yanı sıra yeni yiyecek çeşitleri ve bunları tüketmenin yollarını da öğrenerek ve öğreterek kültürel zenginliğe katkıda bulunmaktadır (Yao ve Bai, 2008). Ayrıca yabancı uyruklu öğrencilerin kendi ülkelerinin dışındaki bir yükseköğrenim kurumunu tercih etmelerinde etkili olan faktörler; algılanan hizmet kalitesi ve memnuniyet ile bütünleşmiştir (Rahman ve diğerleri, 2017). Eğitim turizminin sınırlı büyüklüğü ve etkilerine ilişkin bulgular göz önüne alındığında, eğitim turizminden faydalanmak ve eğitim turizminin faydalarını artırmak isteyen politika yapımcıların, etkili turizm politikaları oluşturmalarına yardımcı olabilecek kapsamlı ve ampirik olarak onaylanmış girdiler sağlamak amacıyla eğitim turizminin ekonomik büyümeye gerçek katkısını belirlemek esastır (Tang, 2020). Bu nedenle alternatif turizm kapsamında eğitim turizmine gereken destek ve önem verilmelidir (Matahir ve Tang, 2017).

Ülkemizde bu zamana kadar eğitim turizmine yönelik tez çalışması bulunmamaktadır. Bununla birlikte makale türündeki bilimsel çalışmalar da yok denecek kadar azdır. Bu çalışmalardan biri de Kırıl (1994)'ın KKTC'de yaptığı bir çalışmadır. KKTC'de yirmi yıl öncesinde temeli atılan eğitim turizminin her geçen gün gelişmekte olduğunu ve bu sayede ülkede hiç de küçümsenemeyecek miktarlarda gelir ve döviz girdisi sağladığını ifade etmektedir. Özellikle üniversitelerin kurulduğu bölgelerde meydana gelen talep artışıyla bütün ülkenin ekonomik bir canlılık yaşadığını, üniversitelerin kurulduğu Gazi Magosa, Lefkoşe, Girne ve Lefke bölgelerinde, yaklaşık olarak yedi bin (şu an itibarıyla yaklaşık 30 bin) TC ve yabancı uyruklu talebeyi barındırmakta ve bu sayede bir kalkınma içerisine girdiklerini ifade etmiştir.

Turizm eğitimi kavramı eğitim turizminden farklı bir kavram olup bu konuyla ilgili çalışmalara rastlamak mümkündür. Aksu ve Bucak (2012), Mesleki Turizm Eğitimi konusunda, Baltacı ve arkadaşları (2012), Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Eğitim Memnuniyetlerinin ve Geleceğe Bakışları konusunda çalışmalar yaparken, Türker ve arkadaşları da (2016), turizm eğitimi alan öğrencilerin turizm sektörü algıları üzerine bir araştırma yapmışlardır. Ağaoğlu da (1991) Türkiye'de Turizm Eğitimi ve Etkenliği başlıklı kitabı kaleme almıştır.

Görüldüğü üzere turizm eğitimi konusuyla ilgili çalışmalar var olmasına karşılık eğitim turizmine yönelik çalışmaların bulunmadığını söylemek mümkündür. Bu özelliği itibarıyla araştırmanın ulusal literatüre katkı sağlayacağını, bundan sonraki çalışmalara da kılavuzluk yapabileceğini söylemek mümkündür.

3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Eğitim turizmi, bireylere eğitim ile ilgili teorik bilgilerin sunulmasının yanı sıra turizm faaliyetinin gerçekleştirildiği bölge veya şehri de bir bütün olarak değerlendirme olanağı sağlamaktadır. Dolayısıyla eğitim turizmi, belirli bir bölgede öğrenme deneyimi kazanma amacıyla düzenlenen seyahat programlarını kapsamaktadır. Bu çalışma ile eğitim turizmi kapsamında yabancı uyruklu öğrencilerin öğrenim gördükleri şehre yönelik algıları ile destinasyon sadakati arasındaki ilişkiyi ölçmek ve algıların demografik bazı değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını ortaya koymak amaçlanmıştır. Ülkemizde eğitim turizmine yönelik çalışma sayısı kısıtlıdır. Dolayısıyla böyle bir çalışmanın bu konuya ilişkin açığı kapatabileceği, literatüre de katkı sağlayabileceği düşünülmektedir. Araştırmanın evrenini eğitim turizmi açısından en fazla tercih edilen şehirler arasında yer alan Antalya'da Akdeniz Üniversitesinde öğrenim gören yabancı uyruklu öğrenciler oluşturmaktadır. 2017-2018 eğitim-öğretim yılı için 557 uluslararası öğrenci Akdeniz Üniversitesi'ni tercih etmiştir. Akdeniz Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Ofisi'nden alınan verilerin ışığında 2019 yılında 1654 olan uluslararası öğrenci sayısı son yerleştirmelerle birlikte 2000'i geçmiştir. Araştırmanın amacı doğrultusunda zaman ve maliyet kısıtı nedeniyle Akdeniz Üniversitesinde öğrenim gören 200 yabancı uyruklu öğrenciden kolayda örnekleme yoluyla ve yüz yüze anket yöntemi ile veriler toplanmıştır. Anket formu iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde katılımcıların demografik özelliklerine yönelik sorulara yer verilmiştir. İkinci bölümde ise okudukları şehre yönelik algılarını ölçmek amacıyla Shan ve diğerleri (2013) tarafından geliştirilen ölçeğe ilişkin sorulara ve destinasyon sadakatini ölçmek amacıyla Wu (2016) tarafından geliştirilen ölçeğe ilişkin sorulara yer verilmiştir. Anket sorularının cevaplandırılmasında 5'li Likert Ölçeği kullanılmıştır. İfadeler 1'den 5'e kadar; 1-Kesinlikle Katılmıyorum, 2-Katılmıyorum, 3-Ne Katılmıyorum Ne Katılıyorum, 4-Katılıyorum, 5- Kesinlikle Katılıyorum şeklindedir.

Araştırmanın hipotezleri aşağıdaki gibidir:

H₁: Öğrenim görülen şehre yönelik algının destinasyon sadakati üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.

H₂: Öğrenim görülen şehre yönelik algı cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

4. ARAŞTIRMANIN BULGULARI

Araştırmanın katılımcılarının demografik özelliklerine ilişkin bilgiler Çizelge 1'de verilmiştir. Toplam 2000 kişi tarafından cevaplanan anketin katılımcılarının %72'si erkek ve %28'i kadındır. Katılımcıların yaşları büyük çoğunlukla 20-22 yaş aralığında yer almaktadır. Katılımcıların gelir dağılımlarına bakıldığında ise en fazla 0-200 dolar ve 201-500 dolar arasında olduğu en az ise 1001 dolar ve üzerinde olduğu görülmektedir.

Katılımcıların öğrenci olması, herhangi bir işte çalışmıyor olmaları ve büyük bir çoğunluğunun gelirinin aileleri tarafından sağlanması bu sonucu olağan kılmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin uyruklarına göre dağılımlarına bakıldığında %31'i Azerbaycan, %6'sı İran ve Kazakistan, %6,5'i Rusya, %5,5'i Somali ve geriye kalan %45'lik kısım ise diğer ülkelerden (Türkmenistan,Ukrayna, Kırgızistan, Fas, Çin vd.) gelen öğrencilerden oluşmaktadır.

Çizelge 1. Katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin bulgular

Cinsiyet	(n)	%
Kadın	144	72,0
Erkek	56	28,0
Yaş	(n)	%
17-19 yaş	64	32,0
20-22 yaş	90	45,0
23-26 yaş	32	16,0
27-30 yaş	8	4,0
31 yaş ve üzeri	6	3,0
Gelir (ABD \$)	(n)	%
0-200	78	39,0
201-500	79	39,5
501-700	10	5,0
701-1000	6	3,0
1001 ve üzeri	2	1,0
Gelir durumunu belirtmeyen	25	12,5
Uyruk	(n)	%
Azerbaycan	62	31,0
İran	12	6,0
Kazakistan	12	6,0
Rusya	13	6,5
Somali	11	5,5
Diğer	90	45,0

Katılımcıların anket sorularına vermiş oldukları cevaplara ilişkin analizlerde istatistiksel analiz programı kullanılmıştır. Öğrencilerin öğrenim gördükleri şehre yönelik algılarını ölçmek amacıyla kullanılan algı ölçeği ve destinasyon sadakatine yönelik kullanılan ölçeğe ilişkin güvenilirlik analizi sonuçları Çizelge 2'de verilmiştir.

Çizelge 2. Araştırmada kullanılan ölçeklere ilişkin güvenilirlik analizi sonuçları

Ölçekler	(α)
Algı Ölçeği	0,72
Destinasyon Sadakat Ölçeği	0,86

Algı ölçeği ve destinasyon sadakat ölçeğine ilişkin yapılan faktör analizi sonuçları Çizelge 3 ve Çizelge 4'te verilmiştir. Faktör analizi için pek çok yöntem bulunmasına rağmen bu çalışmada "Temel Bileşenler Analizi" tercih edilmiştir. Hair ve diğerlerine (2014: 67) göre, faktör analizinin yapılabilmesi için gerekli en az veri sayısı 100 olmalıdır. Çalışmada kullanılan veri sayısı 200 olup analiz için yeterli durumdadır. Temel bileşenler analizinde kullanılan istatistiksel testler Kaiser-Mayer-Olkin (KMO) Örneklem Yeterliliği Ölçütü Testi ve Bartlett Küresellik Testi'dir.

Bartlett Küresellik Testi korelasyon matrisinde değişkenlerin en az bir kısmı arasında anlamlı ve yeterli bir korelasyon olduğunu söylemektedir (Kalaycı, 2010; Hair ve diğerleri, 2014: 68). Faktör analizinde kullanılan Kaiser-Mayer-Olkin (KMO) Örneklem Yeterliliği Ölçütü Testi ve Bartlett Küresellik Testine ilişkin sonuçlar da Çizelge 3'te verilmiştir.

Çizelge 3. Öğrencilerin Antalya iline yönelik algılarına ilişkin faktör analizi sonuçları

Ölçeklere İlişkin İfadeler	Faktör Yükleri	Özdeğer	Açıklayıcı Varyans (%)	Cronbach α	KMO Testi	Bartlett Testi
Mezuniyet belgesi ülkemde geçerli.	0,474	2,939	29,390	0,720	0,740	0,000**
Ortak bir dile sahip.	0,611					
Vize formaliteleri kolay.	0,410					
Yaşadığım ülkeye yakın.	0,698					
Yaşadığım ülkenin kültürüyle benzerlik gösteriyor.	0,720					
Güvenli bir şehir.	0,427					
Irkçılık söz konusu değil.	0,469					
Yurt Dışındaki öğrencileri için giriş kolay.	0,540					
Yaşamak için heyecan verici bir yer.	0,412					
Dinimi özgürce yaşayabiliyorum.	0,676					

Öğrencilerin Antalya iline yönelik algıları Shan ve diğerleri (2013) tarafından geliştirilen 13 maddeli ölçek ile ölçülmüştür. Ancak yapılan temel bileşenler analizi sonucunda 7, 10 ve 11 nolu ifadeler tek bir faktörde toplanmadığı için analizden çıkarılmıştır. Sonuç olarak Antalya iline ilişkin algılar toplam 10 ifadeden oluşan tek sürekli bir değişken haline getirilmiştir. Faktör analizi sonucunda çıkartılan ifadelerden sonra geriye kalan 10 ifadenin yer aldığı ölçeğin güvenilirlik analizi yapılmış ve Cronbach α değeri 0,720 çıkmıştır. Böylece 10 ifadeden oluşan tek faktörlü bir yapı elde edilmiştir. Destinasyon sadakat ölçeğine ilişkin faktör analizi sonuçları Çizelge 4'te verilmiştir.

Çizelge 4. Destinasyon sadakatine ilişkin faktör analizi sonuçları

Ölçeğe İlişkin İfadeler	Faktör Yükleri	Özdeğer	Açıklayıcı Varyans (%)	Cronbach α	KMO Testi	Bartlett Testi
Bu şehir, eğitim hizmetlerini satın almak için tercih ettiğim bir yer.	0,683	2,442	61,039	0,77	0,74	0,000**
Gelecekteki genişletilmiş eğitim programım için tekrar ziyaret etme niyetim var.	0,706					
Başkalarına amaçları doğrultusunda burayı ziyaret etmelerini öneririm.	0,856					
Arkadaşlarıma ve tanıdıklarıma olumlu yorumlar yapacağım.	0,863					

Destinasyon sadakati Wu (2016) tarafından geliştirilen 4 maddeli ölçek ile ölçülmüştür. Destinasyon sadakatine yönelik ifadeler bir boyut altında toplanmıştır ve herhangi bir madde çıkartılmamıştır. Çalışmada ölçeğin Cronbach α değeri 0,77 çıkmıştır ve bu durumda ölçeğin güvenilir olduğunu söylemek mümkündür. Araştırmanın hipotezleri doğrultusunda H1 hipotezini test etmek amacıyla katılımcıların Antalya'ya yönelik algılarının destinasyon sadakati üzerindeki etkisi regresyon analizi yapılarak test edilmiştir. Regresyon analizine ilişkin sonuçlar Çizelge 5'te verilmiştir.

Çizelge 5. Destinasyon sadakatine ilişkin regresyon sonuçları

Bağımsız Değişken	F	Beta Katsayısı	T	p	VIF
Antalya Algısı	77,663	0,136	2,359	0,019	1,165

$R^2=0,442$; Düzeltilmiş $R^2=0,436$; Durbin-Watson=2,156

Çizelge 5'e bakıldığında, hataların otokorelasyon problemi (Durbin Watson=2,156) ve çoklu doğrusal bağlantı probleminin ($VIF=1,165$) olmadığı görülmektedir. Bundan dolayı yapılan regresyon analizi sonuçlarının güvenilir olduğu söylenebilmektedir. Yapılan regresyon analizi sonuçlarına göre, Antalya iline ilişkin algıların bağımsız değişken ve destinasyon sadakatinin ise bağımlı değişken olduğu bu regresyon modeli anlamlıdır (ANOVA test sonuçlarına göre $F=77,663$, $p=0,000$). Ayrıca modelde yer alan bağımsız değişkenin bağımlı değişken üzerindeki etkisinin de anlamlı olduğu söylenebilir. Antalya iline yönelik algıların destinasyon sadakati üzerindeki etkisi ($t=2,359$, $p=0,019$) anlamlıdır. Açıklanan varyans oranları açısından ise kurulan modelin destinasyon sadakatini açıklama oranı $R^2=0,442$ ve düzeltilmiş $R^2=0,436$ değerleri çıkmıştır. H₂ hipotezini test etmek amacıyla katılımcıların cinsiyetleri ile öğrenim gördükleri şehre yönelik algıları arasındaki ilişkiye yönelik bulgular Çizelge 6'da verilmiştir. Öğrenim görülen şehre yönelik algıyı belirlemek için verilen ifadeler Ant-Algı şeklinde kısaltılmıştır. Çizelge 6'daki değerlere bakıldığında kız ve erkek öğrencilerin genel olarak Antalya'ya yönelik algıları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır ($p=0,285>0,05$).

Çizelge 6. Antalya iline yönelik algılara ilişkin bulgular

Ölçek	Cinsiyet						t	p
	Erkek			Kadın				
	n	Ort.	S.S.	N	Ort.	S.S.		
Ant-Algı	144	3,54	0,49	56	3,46	0,55	1,072	0,285

Antalya iline ilişkin algıyı ölçmek amacı ile kullanılan ifadeler şu şekildedir; "Mezuniyet belgesinin ülkemde geçerli olması", "ortak bir dile sahip olması", "vize formalitelerinin kolay olması", "yaşadığım ülkeye yakın olması", "yaşadığım ülkenin kültürüyle benzerlik gösteriyor olması", "güvenli bir şehir olması", "yaşam maliyeti açısından uygun olması", "ırkçılığın söz konusu olmaması", "yurt dışındaki öğrenciler için girişin kolay olması", "rahat iklim koşullarına sahip olması", "sessiz çalışma ortamına sahip olması", "yaşamak için heyecan verici bir yer olması", "dinimi özgürce yaşayabiliyorum" ifadeleridir. Çizelge 7'ye bakıldığında öğrencilerin Antalya'ya yönelik algılamalarında cinsiyet değişkenine göre sadece 4 ifade istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu ortaya çıkmıştır.

Çizelge 7. Cinsiyet değişkenine göre Antalya iline yönelik algılara ilişkin bulgular

İfadeler	Cinsiyet						t	p
	Erkek			Kadın				
	n	Ort.	S.S.	n	Ort.	S.S.		
Mezuniyet belgesi ülkemde geçerli.	144	3,95	0,95	56	3,83	1,20	0,735	0,463
Ortak bir dile sahip.	144	2,85	1,41	56	3,28	1,35	-1,954	0,052
Vize formaliteleri kolay.	144	3,34	1,14	56	3,25	1,25	0,487	0,622
Yaşadığım ülkeye yakın.	144	2,72	1,52	56	2,92	1,43	-0,842	0,401
Yaşadığım ülkenin kültürüyle benzerlik gösteriyor.	144	3,03	1,36	56	3,12	1,37	-0,420	0,675
Güvenli bir şehir.	144	4,15	0,82	56	3,98	0,88	1,290	0,198
Yaşam maliyeti açısından uygun.	144	2,98	1,00	56	3,32	0,97	-2,139	0,034*
İrkçılık söz konusu değil.	144	3,95	0,91	56	3,41	1,02	3,639	0,000**
Yurt Dışındaki öğrenciler için giriş kolay.	144	3,70	0,82	56	3,30	1,07	2,810	0,005**
Rahat iklim koşullarına sahip.	144	3,85	0,92	56	3,64	1,03	1,404	0,162
Sessiz çalışma ortamına sahip.	144	3,50	0,85	56	3,41	0,80	0,675	0,500
Yaşamak için heyecan verici bir yer.	144	3,92	0,92	56	3,76	0,93	1,067	0,287
Dinimi özgürce yaşayabiliyorum.	144	4,14	0,81	56	3,73	1,10	2,914	0,004**

* $p<0,05$; ** $p<0,01$ (1=Kesinlikle Katılmıyorum ..... 5= Kesinlikle Katılıyorum)

Yaşam maliyeti açısından uygun ifadesinde kız öğrencilerin ortalaması 3,32 iken erkeklerin ortalaması 2,98'dir ($p=0,034<0,05$). "*İrkçilik söz konusu değil*" ifadesinde, erkek öğrencilerin algısı daha olumlu iken (Ort., 3,95), kız öğrencilerin algısı erkek öğrencilere göre daha düşüktür. Kız öğrencilerin ırkçılık konusundaki algılarına ilişkin ortalamaları 3,41'dir ($p=0,000<0,01$). "*Yurt dışındaki öğrenciler için giriş kolay*" ifadesinde ise erkeklerin ortalaması 3,70 iken kız öğrencilerin ortalaması 3,30'dur. ($p=0,005<0,01$), "*Dinimi özgürce yaşayabiliyorum*" ifadesinde ise erkekler kızlara göre daha olumlu düşünmektedir ($p=0,004<0,01$). Araştırmaya katılan yabancı uyruklu öğrenciler özellikle de erkek öğrenciler üniversite tercihinde inancını rahatça yaşayabileceği, ibadetlerini özgür bir şekilde yapabileceklerine inandıkları ülkeleri tercih etmektedirler. Ayrıca Antalya'nın ve dolayısıyla Akdeniz Üniversitesinde yaşam maliyetinin uygunluğu, etnik ve ırk ayrımının yapılmaması, ülkeye giriş ve çıkışların kolay olması gibi unsurlar itibarıyla kız öğrencilerle erkek öğrenciler arasında farklılık ortaya çıkmıştır. Buna karşılık, iklim açısından uygunluk, kültürel yakınlık ve benzeşme, ülkeye yakınlık, güvenilir bir şehir olma özelliği hem kız hem de erkek öğrenciler tarafından kabul görmüş unsurlardır.

Yukarıda belirtilen bulguların ışığı altında genel olarak şöyle bir yorum yapılabilir. Yurt dışında eğitim görmek isteyen hem kız hem de erkek öğrenciler için ülke genelinde Türkiye şehir özelinde Antalya ili yaşamak için güvenilir; okumak için de güzel bir şehirdir. Ayrıca Antalya'da iklimin uygunluğu, doğal ve tarihi güzelliklere sahip olması uluslararası öğrencileri buraya çekmekte önemli unsurlardır. Buna ilaveten özellikle İslam ülkelerinden gelen yabancı öğrenciler için Türkiye'nin Müslüman bir ülke olması, dinini özgürce yaşayabilmesi, aile yaşantısına ve kültürüne uygunluk gibi unsurlar da öğrencileri ülkemize çekmektedir. Bu sonuçlar Ahmad ve diğerlerinin (2016) yaptığı çalışmayla örtüşmektedir.

Antalya özelinde Akdeniz Üniversitesinin organ nakillerinden dolayı dünyaca tanınması, mezuniyet sonrası istihdamda birtakım avantajlar sağlaması, üniversitenin yeterli kaynaklara ve teknoloji temelli programlara sahip olması, gerek ulusal gerekse de uluslararası kuruluşlarca yapılan araştırmalarda ön sıralarda yer alması⁴ yabancı öğrenciler için önemli bir destinasyondur.

Ekonomik açıdan daha iyi imkânlarla sahip olmak ve sosyal statüsünü artırmak isteyen özellikle de Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan gibi dil birliğine sahip, coğrafi açıdan ülkemize yakın ülkelerden gelen öğrenciler de Antalya'yı tercih etmektedirler. Bunun sebeplerinden biri de Antalya'da özellikle oteller bölgesinde Rusça ve Türkçe bilen öğrencilere hem kısmi zamanlı hem de tam zamanlı çalışma imkânının verilmesidir denilebilir.

5. SONUÇ

Uluslararasılaşma kavramı, içinde bulunduğumuz dünyada hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkeler açısından ekonomik ve sosyal boyutu önemli bir konu haline gelmiştir. Ülkeler, uluslararasılaşma bağlamında birtakım sosyo-ekonomik faaliyetlerde bulunmaktadır. Türkiye ülkelerin uluslararasılaşması kapsamında sahip olduğu jeopolitik konumu ve tarihi kültürü ile önemli bir yere sahiptir. Küresel ekonomide gelişmişlik kapsamında uluslararası öğrenci hareketliliğinin de ülke ekonomilerinde önemli bir yeri vardır. Uluslararası öğrenci, yükseköğrenimini başka bir ülkede tamamlayan öğrenci olarak tanımlanmaktadır. Uluslararası öğrenci hareketliliği programları, öğrenci gönderen ve öğrenciyi kabul eden ülkelerin gelişimi açısından önemli bir rol oynamaktadır. Ekonomik ve kültürel anlamda sağladığı faydalar nedeniyle ülkeler, yabancı ülkelere öğrenci göndermek ve yabancı ülkelere gelen öğrencileri ağırlamak konusunda önemli bir rekabet içine girmektedir. Bunun en güzel örneklerini dünyadaki çok sayıda üniversitelerin katıldıkları uluslararası fuarlarda görmek mümkündür. Günümüzde vakıf üniversiteleri ve özel üniversiteler başta olmak üzere bazı devlet/kamu üniversiteleri de bu tür fuarlara katılmaktadır.

⁴ Uluslararası alanda yapılan bir sıralama olan dünyanın en iyi üniversitelerini sıralayan Times Higher Education "Dünya Üniversiteleri Sıralaması 2019" raporuna göre Dünya Üniversiteleri Sıralamasında 1000+, sıralamaya girmeyi başaran Türk Üniversiteleri arasında 13. sırada yer almıştır (<http://www.akdeniz.edu.tr/basariarimiz/the-times-higher-education-dunya-universiteleri-siralaması/>). Akdeniz Üniversitesi, Üniversite Araştırmaları Laboratuvarı (ÜniAr) tarafından 126 devlet, 68 vakıf olmak üzere 194 üniversiteden 16 bin 624 akademisyenin görüşü alınarak hazırlanan "Akademik Ekoloji: Akademisyenlerin Gözünden Üniversiteler 2020" araştırmasında, devlet üniversiteleri akademik ekoloji genel sıralamasında 126 devlet üniversitesi arasından 8'inci, tüm üniversiteler arasında ise 16'nıncı sırada yer alarak akademik faaliyetlere elverişli ekoloji düzeyinde puan aldı. <https://www.uni-ar.net/ekoloji>.

Uluslararası öğrenci hareketliliği ve ülkelere sağlamış olduğu faydadan yola çıkarak bu çalışma ile Antalya'ya yükseköğrenim için gelen yabancı uyruklu öğrencilerin şehre yönelik algılarının ölçülmesi ve aynı zamanda şehre yönelik algının destinasyon sadakatini üzerindeki etkisini ortaya koymak amaçlanmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre eğitim amaçlı Antalya'ya gelen yabancı uyruklu öğrencilerin şehre yönelik algılarının genel olarak olumlu yönde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Antalya öğrenciler tarafından güvenli bir şehir, dini ve ırksal açıdan özgür bir şehir, yaşamak için heyecan verici bir yer olarak algılanmaktadır. Antalya'ya yönelik algının düşük olduğu konulardan birisi ise konuşma dili ile ilgili yaşanan zorluklardır. Öğrencilerin dil konusunda zorluklarla karşılaşmalarında etkili olan önemli etkenlerden birisi olarak; Türkçe'nin sondan eklemeli ve öğrenme açısından da zor bir dil olması söylenebilir. Lam ve diğerlerine (2011) göre eğitim turizmi kapsamında öğrencileri çeken faktörlerden bazıları; coğrafi yakınlık, ortak dil, ev sahibi ve ev sahibi ülkeler arasındaki tarihi bağlardır. Bu bağlamda Antalya'nın turizm şehri olması nedeniyle yurt dışına direkt uçak seferlerinin olması bir avantaj olarak görülebilirken, bazı katılımcıların ortak dile sahip olmaması dezavantajdır. Shan ve diğerlerinin (2013) çalışma bulgularına göre ise yabancı uyruklu öğrencilerin Malezya'yı tercih etme sebeplerinde önemli olan unsurlardan biri ise öğrencilerin İngilizce öğrenmek ve kendilerini bu konuda geliştirmek istemeleridir. Öğrencilerin dil öğrenme konusundaki istekliliği göz önüne alındığında Antalya'daki üniversitelerin İngilizce bölümlere sahip olması Antalya için önemli bir fırsattır. Bu fırsatın iyi bir şekilde değerlendirilmesi ile yabancı uyruklu öğrencilere bu fırsat sunulabilir. Araştırma sonucunda elde edilen bir başka sonuç ise, yabancı uyruklu öğrencilerin Antalya'ya yönelik algılarının destinasyon sadakatini olumlu yönde etkilediğidir. Ayrıca döviz kurları da göz önünde bulundurulduğunda Antalya'da yaşama maliyetlerinin çoğu rakip destinasyonlara göre makul seviyelerde olduğu söylenebilir.

Rahman ve diğerleri (2017), ilgili yükseköğrenim kurum yöneticilerinin yabancı öğrencilere unutulmaz bir deneyim sunarak onların memnuniyetine odaklanması gerektiğini ifade etmişlerdir. Eğitim gördüğü üniversitelerden tatmin ya da memnun olan yabancı öğrenciler ağızdan ağza iletişim sayesinde daha fazla öğrencinin gelmesine neden olacaktır. Günümüzde yurt dışındaki bazı üniversiteler öğrencilerin inançları doğrultusunda kampüs içinde birtakım yenilikler yapmaktadır. Örneğin Müslüman, Hristiyan, Hindu, Budist Musevi gibi farklı dinlere mensup öğrenciler için ibadet yerleri tesis etmektedirler. Antalya ili tarihinden bu yana farklı dinlere mensup insanların yaşam yeri olduğu için her türden ibadethaneleri (camii, kilise vs.) görmek mümkündür.

Rahman ve diğerleri (2017), eğitim turizmi bakımından hizmet kalitesinin yüksek olması o şehri ya da üniversitenin seçiminde ya da tercihinde önemli bir rol oynadıklarını ifade etmişlerdir. Yabancı öğrenciler için şehir ve üniversite imajının da ayrı bir cazibe unsuru olduğunu belirtmişlerdir. Bu bağlamda da gerek Antalya ili gerekse Akdeniz Üniversitesi dünya çapında yapılan organ nakilleri sayesinde tanınırlığını ispat etmiş bir üniversitedir.

Yükseköğretimde eğitim hizmetinin önemli bir parçası olan uluslararası öğrenci hareketliliği programlarının belirli bir bilinirliğe sahip olmaması büyük bir risk taşımaktadır. Bu bağlamda Türkiye'nin hedef olarak aldığı ülkelerde, yükseköğretim sistemi ile birlikte köklü üniversitelerini tanıtacak ve öğrencilerin sorun yaşaması durumunda bu sorunlara çözüm getirebilecek temsilciliklerin oluşturulması gerekmektedir. Antalya'da yer alan üniversitelerde İngilizce lisans ve lisansüstü eğitim programlarının mevcut olması nedeniyle, Antalya eğitim turistlerini ağırlama konusunda büyük bir potansiyele sahiptir. Antalya'da eğitim hizmeti veren üniversitelerin yurt dışı bağlantı ve iş birliklerini daha da geliştirerek, ortak eğitim-öğretim programları hazırlayarak, diğer ülkelerin yükseköğretim başkanlıkları ile gerekli anlaşmaları sağlayarak bu pazardan daha fazla pay alıp rekabet avantajı sağlayabilmesi kısaca turizmde verimliliğe katkı sağlaması mümkündür. Tüm bunlara ilave olarak eğitim turizminin başta bölge ekonomisi olmak üzere ülke ekonomisine ve büyümeye katkı sağlayacağı bir gerçektir. Nitekim Tang'ın (2020) 50'den fazla ülkede yaptığı araştırma sonucuna göre eğitim turizmi ekonomik büyüme üzerinde çok olumlu bir etkiye sahiptir.

Özetle yapılan ampirik bu çalışmaya göre, eğitim turizmi açısından bir destinasyonun ve buna bağlı bir üniversitenin cazibe merkezi olabilmesi için; dil birliği, inanç birliği, coğrafi yakınlık, ortak kültür, bilime erişim ve teknolojik gelişim, doğal ve tarihi güzellikler, şehrin ve eğitim kurumunun imajı, mezun öğrencilere

istihdam imkânı, şehrin güvenliği ve o şehirdeki yaşam kolaylığı ile şehrin doğal ve tarihi güzellikleri büyük bir rol oynamaktadır. Araştırmanın bu sonuçları Lee ve Tan'ın 1984'teki; Ahmad ve diğerlerinin (2016) de karma nitelikte yaptığı çalışmalarıyla benzerlik göstermektedir.

Maliyet ve zaman kısıtı nedeniyle araştırmaya ilişkin anket verilerinin sadece Akdeniz Üniversitesinde öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerden toplanmış olması sonuçların genellenebilirliği açısından önemli bir kısıttır. İleride yapılacak olan akademik çalışmalarda Antalya'da yer alan diğer üniversitelerdeki yabancı uyruklu öğrencilerden de veri toplanıp Antalya ili için eğitim turizmi kapsamında strateji ve politikalar geliştirilmesi önerilmektedir. Türkiye, uluslararası öğrenci hareketliliği konusuna önem vermesine karşın ülke genelinde bu konuda yapılmış kapsamlı bir çalışma bulunmadığı için bu çalışma ile mevcut literatüre katkı sağlayacağı düşünölmektedir. İleriye dönük çalışmalar için de sadece Antalya ili değil ölkemizde yabancı öğrencilerin yoğun olduğu üniversitelerin tercih edilerek üniversiteler arasında karşılaştırmalı çalışma yapılması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- AĞAOĞLU, O. K. (1991), **Türkiye’de Turizm Eğitimi ve Etkenliği**, Milli Prodüktivite Merkezi Yayınları, Ankara.
- AKSU, M. ve BUCAK, T. (2012), **Mesleki Turizm Eğitimi** Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi 4 (2), 7-18.
- AHMAD, S. Z., BUCHANAN, F. R. ve AHMAD, N. (2016), **Examination of Students’ Selection Criteria for International Education**, International Journal of Educational Management, 30 (6), 1088-1103.
- ABUBAKAR, A. M., SHNEIKAT, B. H. T. ve ODAY, A. (2014), **Motivational Factors for Educational Tourism: A Case Study in Northern Cyprus**, Tourism Management Perspectives, 11, 58-62.
- BALTACI, F., ÜNGÜREN, E., AVSALLI, H. ve DEMİREL, O. N. (2012), **Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Eğitim Memnuniyetlerinin ve Geleceğe Yönelik Bakış Açılarının Belirlemesine Yönelik Bir Araştırma**, Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi, 4 (1), 17-25.
- BECKER, R. ve KOLSTER, R. (2012), **International Student Recruitment: Policies and Developments in Selected Countries**, Organisation for International Cooperation in Higher Education, Netherlands.
- BHUIYAN, M. A. H., ISLAM, R., SIWAR, C. ve ISMAIL, S. M. (2010), **Educational Tourism and Forest Conservation: Diversification for Child Education**, Procedia- Social and Behavioral Sciences, 7, 19-23.
- BODGER, D. (1998), **Leisure, Learning and Travel**, Journal of Physical Education, Recreation & Dance, 69 (4), 28-31.
- BRUMEN, M., BRANKA, C. ve MATJAŽ, M. (2014), **Education for Responsible Persons, Tourists and Hosts Through Knowledge of Neighbouring Countries’ Languages in Cross-Border Areas**, Kybernetes, 43 (3), 614-628.
- BURDETT, J. ve CROSSMAN, J. (2010), **Checking the Pulse, the International Student Experience and Social Engagement Across Australian Universities: Reflecting on AUQA Feedback to Cycle 2 Reports**, Journal of International Education in Business, 3 (1-2), 53-67.
- HAIR, J. F., BLACK, W. C., BABIN, B. J. ve ANDERSON, R. E. (2014), **Multivariate Data Analysis**, (S. Edition Ed.), Pearson Education Limited, United State of America.
- KALAYCI, Ş. (2010), **SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri**, Asil Yayın Dağıtım, Ankara.
- KIRAL, M. (1994), **KKTC’de Turizmin Sosyo- Ekonomik ve Çevresel Etkileri**, Anatolia, Ocak Haziran, 50-53.
- LAM, J. M. S., ARIFFIN, A. A. M., ve AHMAD, A. H. (2011), **Edu-tourism: Exploring The Push-Pull Factors in Selecting a University**, International Journal of Business & Society, 12 (1), 63-78.
- LARBI, F. O., ve FU, W. (2017), **Practices and Challenges of Internationalization of Higher Education in China; International Students’ Perspective**, International Journal of Comparative Education and Development, 19 (2/3), 78-96.
- LEE, K. H., ve TAN, J. P. (1984), **The International Third Flow Level Lesser Developed Country Students of Developed Countries: Determinants and Implications**, Higher Education, 13 (6), 687-707.
- MAGGI, R. ve PADUREAN, L. (2009), **Higher Tourism Education in English– Where and Why?**, Tourism Review, 64 (1), 48-58.
- MATAHIR, H., ve TANG, C. F. (2017), **Educational Tourism and Its Implications on Economic Growth in Malaysia**, Asia Pacific Journal of Tourism Research, 22 (11), 1110-1123.
- OJO, B. Y., YUSOF, R. N. R., AZİZ, Y. A. Ve AWANG, K. W. (2016), **Choice of Malaysia as an Edu-Tourist Destination among International Edu-tourists: An Exploratory Factor Analysis**, Social Sciences & Humanities, (24), 63-84.
- RAHMAN, M. S., HASSAN, H., OSMAN-GANI, A., ABDEL FATTAH, F. A. M. ve ANWAR, M. A. (2017), **Edu-Tourist’s Perceived Service Quality and Perception – The Mediating Role of Satisfaction from Foreign Students’ Perspectives**, Tourism Review, 72 (2), 156-170.
- RAHMAN, M. S., AAHAD M. OSMAN-G. ve MURALI, R. (2017), **Destination Selection for Education Tourism: Service Quality, Destination Image and Perceived Spirituality Embedded Model**, Journal of Islamic Marketing, 8 (3), 373-392.
- SHAN, B. Y., SHAH, N. A. R. T. ve SUAT, O. B. (2013), **International Student’s Perception on Malaysia as a Destination for Tertiary Hospitality and Tourism Education**, Interdisciplinary Journal of Contemporary Research in Business, 5 (5), 435-456.

- TANG, C. F. (2020), **The Threshold Effects of Educational Tourism on Economic Growth**, Current Issues in Tourism, 23 (13), 1-16.
- T.C. KALKINMA BAKANLIĞI, (Mülga) (2015), **Yükseköğretimin Uluslararasılaşması Çerçevesinde Türk Üniversitelerinin Uluslararası Öğrenciler İçin Çekim Merkezi Haline Getirilmesi, Araştırma Projesi Raporu**, http://kam.kalkinma.gov.tr/wp-content/uploads/2015/03/Uluslararası_Ogrenci_Projesi_Sonuc_Raporu21-11-2014.pdf, (Erişim Tarihi: 13.05. 2018).
- TÜRKER, N., UÇAR, M. ve ATEŞ, M. A. (2016), **Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Turizm Sektörü Algıları: Karabük Üniversitesi Öğrencileri Üzerine bir Araştırma** Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 311-333.
- VALIULIS, A. V. ve VALIULIS, D. (2006), **The Internationalisation of Higher Education: A Challenge for Universities**, Global Journal of Engineering Education, 10 (2), 221-228.
- YAO, L. J. ve BAI, Y. (2008), **The Sustainability of Economic and Cultural Impacts of International Students to Regional Australia : The Case of Bendigo**, Humanomics, 24 (4), 250-262.
- WU, C. W. (2016), **Destination Loyalty Modeling of the Global Tourism**, Journal of Business Research, 69 (6), 2213-2219.